

Adsorpcija klora na Cu(111)

DFT pristop

Sebastijan Peljhan

3. junij 2009

mentor: prof. dr. Jože Koller
somentor: dr. Anton Kokalj

Smisel obravnave adsorpcije Cl na Cu

Velika praktična uporabnost bakra.

Kloridni medij je eden izmed najbolj agresivnih.

Boljše razumevanje:

- korozije;
- katalize;
- elektrodepozicije.

Smisel obravnave adsorpcije Cl na Cu

Velika praktična uporabnost bakra.

Kloridni medij je eden izmed najbolj agresivnih.

Boljše razumevanje:

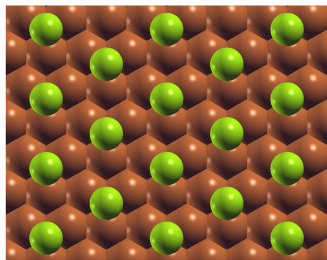
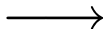
- korozije;
- katalize;
- elektrodepozicije.

Ugotovitve v preteklosti

Eksperiment:

- uporaba STM, LEED...
- preferenčna vezava na *fcc* mesto;
- najstabilnejša je t. i. struktura $(\sqrt{3} \times \sqrt{3})R30^\circ$ pri zasedenosti površine $\Theta = 1/3$ monoplasti (ML).

Smisel obravnave adsorpcije Cl na Cu

Velika praktična uporabnost bakra.

Kloridni medij je eden izmed najbolj agresivnih.

Boljše razumevanje:

- korozije;
- katalize;
- elektrodepozicije.

Ugotovitve v preteklosti

Eksperiment:

- uporaba STM, LEED...
- preferenčna vezava na *fcc* mesto;
- najstabilnejša je t. i. struktura $(\sqrt{3} \times \sqrt{3})R30^\circ$ pri zasedenosti površine $\Theta = 1/3$ monoplasti (ML).

Teorija:

- večinoma samo $(\sqrt{3} \times \sqrt{3})R30^\circ$ struktura;
- energijske in strukturne lastnosti;
- manjši poudarek na elektronskih lastnostih.

Obravnavani sistem - Cl@Cu(111)

Izračuni na osnovi teorije gostotnega funkcionala (DFT).

Funkcional: GGA-PBE.

Bazni set: ravni valovi + zelo mehki pseudopotenciali.

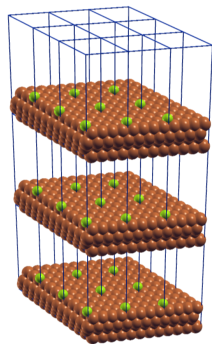
Program: *PWscf @ Quantum ESPRESSO*

<http://www.quantum-espresso.org/>

Vizualizacija: *XCrySDen*

<http://www.xcrysden.org/>

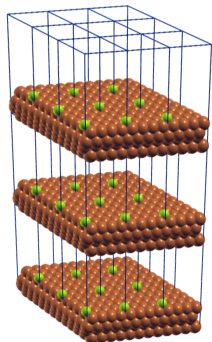
Periodični ploščni
model

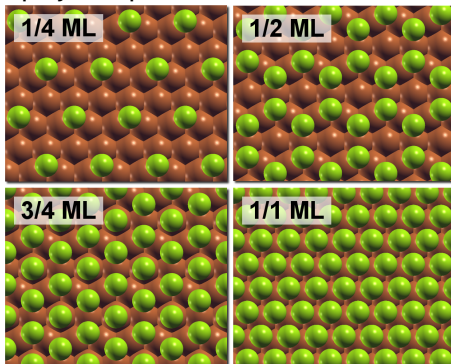
Obravnavani sistem - Cl@Cu(111)

Izračuni na osnovi teorije gostotnega funkcionala (DFT).

Periodični ploščni model

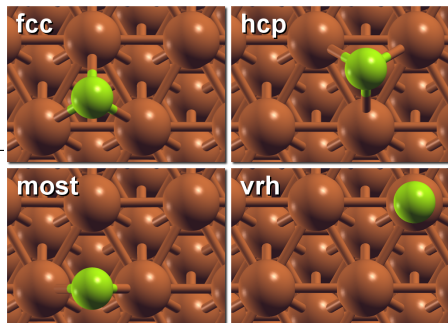
Adsorpcija na površini - različne zasedenosti

Adsorpcija na površini

Relativna stabilnost vezavnih mest na površini:

vezavno mesto	$\Delta E = (E - E_{fcc})$ [eV]
fcc ^a	0.00
hcp ^b	0.01
most (bridge)	0.08
vrh (top)	0.42

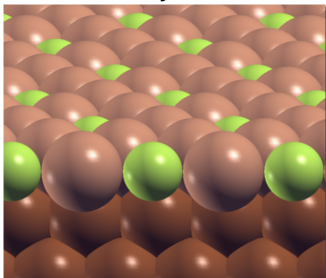

^aPloskovno centrirani kubični sklad.

^bHeksagonalni najgostejši sklad.

Substitucijska adsorpcija

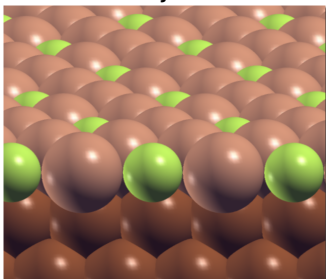
Substitucijski sistem

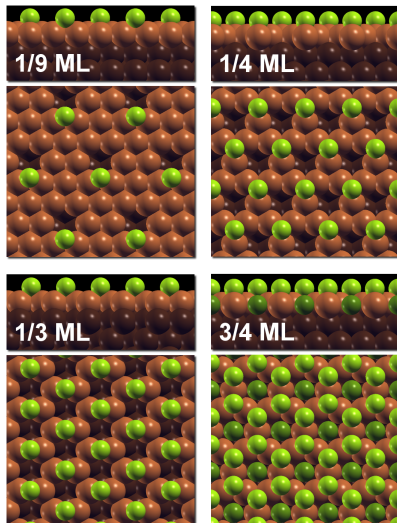

Substitucijska adsorpcija

Substitucijski sistem

- Sistemi niso stabilni → atom Cl na robu praznine.
- Stabilen je mešani površinsko-substitucijski sistem.

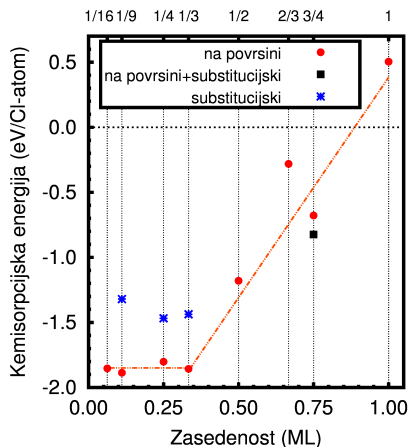

Adsorpcijska energija kot funkcija zasedenosti

$$E_{\text{kem}} = \frac{1}{n} [E_{\text{Cl/plošča}} - (E_{\text{plošča}} + \frac{n}{2} E_{\text{Cl}_2})]$$

Adsorpcijska energija obravnavanih sistemov:

- približno konstantna za $\Theta \leq 1/3$ ML;
- magnituda linearno pada za $\Theta > 1/3$ ML.

Katera struktura je termodinamsko najstabilnejša?

Gibbsova prosta adsorpcijska energija:

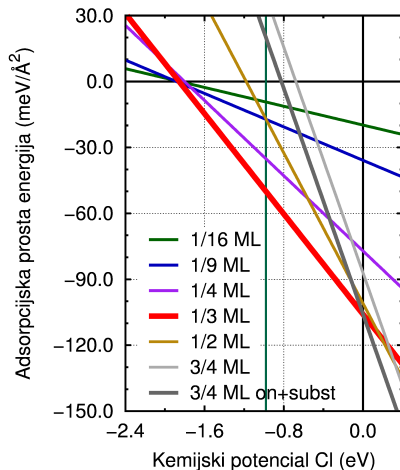
$$\gamma_{\text{ads}} = \frac{n(E_{\text{kem}} - \mu_{\text{Cl}})}{A}$$

n – št Cl-atomov/supercelico

A – površina supercelice

- Termodinamsko najstabilnejša struktura pri določenem μ_{Cl} je tista, ki ima najnižji γ_{ads} .
- V širokem intervalu je najstabilnejša $(\sqrt{3} \times \sqrt{3})R30^\circ$ struktura $\Rightarrow$ ujemanje z eksperimenti.

Fazni diagram

Elektronske lastnosti

Klor in baker sta elementa z različnima elektronegativnostma (v Paulingovi skali)¹:

Cl: 3.16

Cu: 1.90

Pričakujemo:

- prebitek elektronov na kloru;
- primankljaj elektronov na bakru.

---

¹Vir: CRC Handbook of Chemistry and Physics.

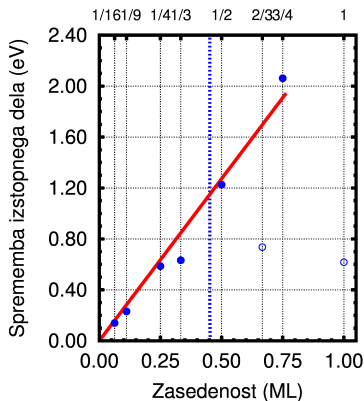
Izstopno delo, Φ

Delo, za prenos elektrona iz površine v vakuum.

$$\Phi = E_{\text{vakuum}} - E_{\text{Fermi}}$$

$$\Delta\Phi = \Phi_{\text{Cl/površina}} - \Phi_{\text{površina}}$$

- Sprememba izstopnega dela je pozitivna $\Rightarrow$ Cl negativno nabit.
- Izstopno delo narašča z zasedenostjo površine.

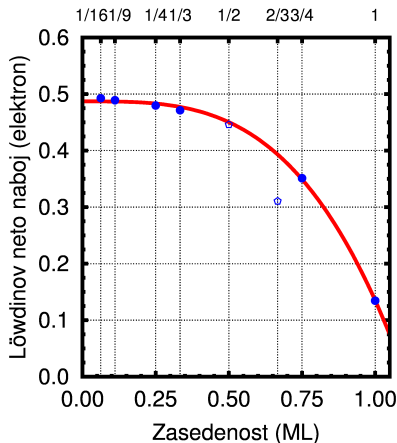

Löwdinova populacijska analiza

Naboj (q) na atomu Cl:

- $\Theta < 1/3$ ML; $q_{\text{Löwdin}} \approx \frac{1}{2} e^-$.
- $\Theta > 1/3$ ML; z znižanjem naboja se zmanjšajo lateralne odbojne interakcije med atomi Cl.

Deviacija pri $\Theta = 2/3$ ML je posledica neidealne razporeditve atomov Cl.

Razlika elektronske gostote

$$\Delta\rho(\mathbf{r}) = \rho_{\text{Cl/plošča}}(\mathbf{r}) - \rho_{\text{plošča}}(\mathbf{r}) - \sum_{i=1}^n \rho_{\text{Cl}_i}(\mathbf{r})$$

Splošna značilnost razporeditve:

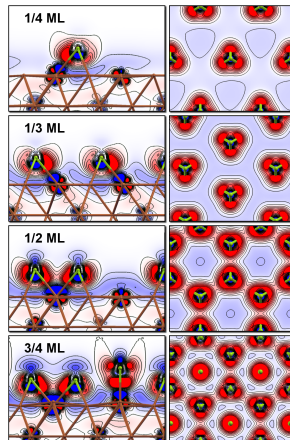
- **Prebitek** elektronov na atomih Cl.
- **Primankljaj** elektronov na atomih Cu.

Nizke zasedenosti ($\Theta \leq 1/3$):

“Oblaki” prebitka elektronov na atomih Cl so ločeni, adsorpcijska energija je konstantna.

Višje zasedenosti ($\Theta > 1/3$):

Prekrivanje “oblakov”; znižuje se magnituda adsorpcijske energije in Löwdinov naboj atomov Cl.

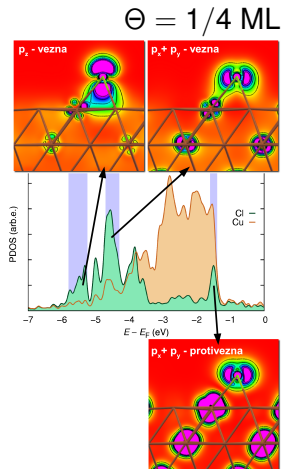
Gostota stanj – PDOS in ILDOS

DOS projeciran na atom A:

$$n_A(\epsilon) = \sum_{\mu \in A} \sum_i \sum_{\mathbf{k}} |\langle \Psi_{i,\mathbf{k}} | \tilde{\Phi}_\mu \rangle|^2 \times \delta(\epsilon - \epsilon_{i,\mathbf{k}})$$

$\tilde{\Phi}_\mu$ – ortonormirana atomska orbitala po Löwdinovem receptu.

- Prekrivanje pasov Cl in Cu.
- Vezna in protivezna stanja: kovalentni prispevek k vezi Cl–Cu.
- Pri višji pokritosti površine se kovalentni delež poveča (pojavi se tudi Cl–Cl kovalentna interakcija).

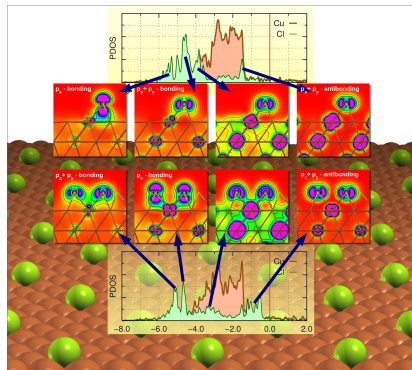
Objave

Članek in ilustracija na naslovnici v
poteku objave:

S. Peljhan et al.

*Adsorption of chlorine on Cu(111):
a density-functional theory study*

J. Phys. Chem C, vol 113 (32),
13. avgust 2009.

Nadaljevanje

Korozijski inhibitorji:

- Adsorpcija organskih molekul na površine kovin.
- Vpliv medmolekulskih interakcij na inhibicijske lastnosti.

